

II strofa:

*Vas je nasc xivot u grisima bio,
Odkad od Majke jest se porodio:
Prosti Isuse proscjenje xelimo,
Tebe molimo.
itd.*

Drugi primjer:

Pisma Gospina svrhu Rožarija

*Rojstvu fa-la svi pi-va-mo: Falit Bog -
-ga ne pristajmo, jer Mariu na da ri*

Puk:

*Ocu slava, sinu dika
Duhu svetom sva kolika,
Slava Budi Marii.*

Ima 15 strofa, a izmjenjuju se pjevači i puk.

U pjesmarici ima 6 napjeva za pjesme. Zadnja je *Ponizno se Teb' klanjamo* s napjevom.

Iz primjera vidimo da su note pisane na 4 crte. Upotrebljavan je C i F ključ.

Osvrnut ću se malo na jezik, jer sâm tekst to iziskuje. Jezik je narodni a grafija je pretežno uzeta iz talijanskog. Npr. ch=ć, gn=nj. Akcentske cjeline pisao je zajedno, npr. »koinam«.

Tko je bio fra Vice Vicić?

Rođen je u Fojnici 1734. godine. Bogoslovne nauke i glazbu završio je u Italiji. Uspjehu u razvoju crkvene glazbe u Fojnici vjerojatno je doprinio njegov lijep glas. To je lako pretpostaviti, jer stanovništvo ovih krajeva ima smisla za glazbu. Bio je župnik u Dobretićima kraj Jajca i u Bihaću. Vrativši se u Fojnicu, radi marljivo na svojoj pjesmarici. Prvi je uveo pjevanje na hrvatskom jeziku za vrijeme sv. Mise, iza Podizanja (pretvorbe) pjesmom *Ponizno se Teb' klanjamo*.

Bolovao je od vodene bolesti. Umro je u Fojnici 1796. godine. Zakopan je u samostanskom groblju u blizini crkve na strmim padinama Vranice planine. Danas to groblje ne postoji jer je prije 150 godina osnovano novo na drugom mjestu. Krčenjem prostora oko crkve uklonjen je svaki trag grobu fra Vice Vicića.

Svojim radom obogatio je glazbenu baštinu. Njegov rad ostao je nepoznat široj javnosti, iako je bio značajan u pogledu glazbe i jezika. Nije li to zakopano blago? Zato, pa i nakon 193 godine, želim kroz ove retke skrenuti pažnju, ili možda potaknuti, ili bar osvježiti znanje kod onih koji su čuli za fra Vicu Vicića.

O pjesmarici Marijana Jajića

Josip Sebastijan Golenić

(Svršetak)

Posljednje stranice Jajićeve pjesmarice posvećene su raznim svecima, koji su se u ono doba slavili, pod naslovom, »Slide Pisme za različite Svetce«. Prva je pjesma sv. Margareti Kortonskoj sa slijedećim tekstom: *U Kortonu, u Kortonu sestro i brate grišniku! U Kortonu vidit onu od pokore priliku, Ah svi skupa Margaritu u pokori glasovitu, ne kasnimo sliditi. Većinom, kako se vidi iz ovog teksta, nisu ni ostali neke literarne i teološke vrijednosti. Sličan je tekst sv. Ivana Nepomuka: Blagdan ovi zvizdam siva, sveti Ivo da se piva... ili sv. Alojziju: Alojzio, rajsko dite, raja cvite... itd. Sv. Antunu su posvećene tri pjesme Zdrav Antune i dvije varijante Ako tražiš ti čudesa — Si queris. Tu su još pjesme sv. Boni mučeniku, Ivanu Krstitelju, Stjepanu, kralju mađarskome, za koju Jajić kaže da je »pošlavončena, izvan Vinca«.*

Obzirom na notni tekst, sve one manje više odišu stranim duhom germanskog porijekla ili nekog drugog.

Da bi zadovoljio i pojedine redovničke zajednice i crkve, Jajić je u svom kantualu donio obrade himana kroz cijelu liturgijsku godinu, pod naslovom: »Ovi slijedeći a) za Večernje b) za Pofale i c) za Časove od dotičnih popivkih postavljeni Napivi službe ponajviše za redovničke crkve.« Tekst je na latinskom i hrvatskom jeziku. Himni su se pratili na orguljama, jer ispod prvog *Lucis Creator optime*, stoji još primjedba: »Paziti valja da se i kod koralnih popivkih (Hymnusah) svaki slideći redak na izmizne naglasno samo slovi, a medjuto Organom tiho svira.«

Ovako izgleda himnus *pro Nativitate Domini*:

Je-su re-dem-ptor o-mni-um

Evo i jednog marijanskog himna *Ave Maris Stella*

A - ve Ma - ris stel - - - - - la

Iza himana svetaca nalazi se jedan Rinkov preludij, iza kojeg slijedi ordinarij mise za mrtve ili »Requiem«

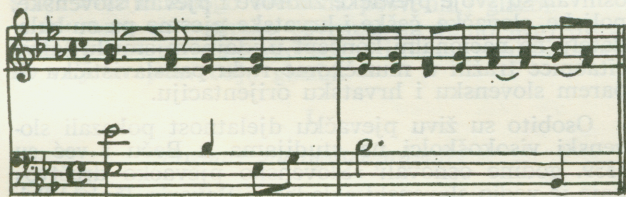
Početak *Requiema*:

Po-koj vičnji daruj njima Gospođi-ne

Za prikazivanje osim službeno liturgijskog teksta ima još četiri pjesme koje se mogu pjevati. To su: »Zašto svit vojuje«, »Oh umerli«, »S Bogom dragi roditelji«, »Oh čoviče tužni«.

Osim toga Jajić izričito spominje svog suradnika Josipa Derlika, navodeći i njegov ofertorij u Es-duru. Donosim samo početak: (u prvom tekstu nedostaje jedna doba!)

Gos - po-de' kloni cete mo - li

Na kraju su »Napivi za pokapanje mertvaca« u nekoliko varijanti, iza čega slijedi »Pisma Carovka: Bože

živi — Gott erhalte«, himna caru Franji Josipu. Kako je to bio običaj, na kraju je pjesma zahvalnica *Te Deum*, koju prati i uvodi u svaku novu strofu »civosvirač«, tu su i pripadni odgovori.

Slijedi još jedna mala nelogičnost, naime posljednja popijevka je božićna *Veseljete navijštujem*, koju je, kako sam autor kaže dobio u posljednji čas i uvrstio u svoju pjesmaricu.

Na kraju bi trebalo reći da je ovih nekoliko nastava imalo za cilj naprosto informirati širi broj čitatelja sv. Cecilije o postojanju Jajićeve pjesmarice kao i o njezinu sadržaju.

Zanimljivost za muzikologa bila bi provenijencija svake popijevke i njezina estetska vrijednost dok, mislim, da harmonijski izraz ne bi predstavljao neku posebnu zanimljivost.

BILJEŠKE:

¹ P. K. *Životo opisne crtice o otcu Marijanu Jajiću Kapistranu* Katol. list 1860. 23.

² V. Rudolf: *O. Marijan Jajić, sastavljač prvog hrvatskog kancionala*, »Obzor« 1935. 217.

³ F. Š. Kuhač: *Ilirski glazbenici*, Zagreb, 1893. Matice hrvatska, str. 267.

⁴ P. K. *Životo opisne crtice*, str. 23.

⁵ »Vinac bogoljubnih pisamah koje nose nediljom i s prigodom razlicitih svetkovinah pod s. misom i drugim bogoljubnostima pivati obicsaju« U Budimu iskopisom Ivana Gyuriana i Mart. Bago 1839. (sign. A-763) Četvrto izdanje.

»Vinac bogoljubnih pisamah...« u Budimu, tiskom i troškom Martina Bago 1862. (sign. E-320) Dvanaesto izdanje.

Arnošt Förchgott Tovačovský (1825-1874)

Branko Krmptić

Godine 1891. održana je u Zagrebu »Gospodarska izložba« i tada je u nadmetanju četiriju pjesama (Preradović, Senoa, Marković i Mihanović) izabrana za hrvatsku himnu Mihanović-Runjaninova pjesma »Lijepa naša domovino«. Među tim konkurentskim pjesmama prva je bila Preradovićeva pjesma »Bože živi«, a uglazbio ju je češki skladatelj Arnošt Förchgott Tovačovský. Preradovićeva je pjesma himničkog karaktera jer u njoj slavi domovinu, »hrvatsko hrvalište, milu zemlju, sveti dom«, a objavljena je u književnom časopisu »Vienac«, god. 1870, br. 5. U ovoj domoljubnoj pjesmi Preradović na najuvjerljiviji način iznosi težnju hrvatskih suvremenika njegova vremena tih godina, a ispevana je u sferi preporodnoga patriotizma. Pjesma, kao prava i topla pjesnikova molitva da se ispune hrvatska narodna prava, odzvanja uvodno uzvišenom ritmičkom intonacijom:

Bože živi, blagoslovi,
Naših srca plamenište,
To hrvatsko hrvalište,
Milu zemlju, sveti dom,
Da se mladi, da se novi
Svakim miljem rodu svom!
Bože živi, blagoslovi
Svetu zemlju, mili dom!

Pjesma je čisto rodoljubna i djelotvorna te uzvišenom invokacijom izaziva divinarski blagoslov svete zemlje i miloga doma. Potom slijedi blagoslovna želja optimalnoga sjedinjenja triju zemalja (Hrvatska, Slavonija, Dalmacija) jednoga roda, a nakon tog ushitnog poklika izdiže se optativno ujedinjenje slavnog roda od jednog oca i majke mu jedne, jer u toj uskrišenoj sreći nalazi se i naša moć. Ta narodna težnja o narodnosnoj cjelokupnosti zapravo je u Preradovićevu pjesničkom djelovanju obnovljena želja za teritorijalnim ujedinjenjem hrvatskih zemalja kakvu je klicu ideje narodnosti naročito već naglasila i francuska revolucija iz 1789. godine, a koju su svi hrvatski sabori uvijek živo i neprestano podržavali. Sva ta spoznaja ražaruje u grudima svetu vatru rodoljublja i da se budnim srcem i okom usplamti sav rodoljubni plam za svete narodne stvari. Završna molba i čežnja upućuje se ljudskoj pravdi da nam skoro povratiti što je već naše, uz naplatu stare krvi dok ne počne teći nova, svježja, ražarena, preporodna, borbena i junačka. Tako je uzvišenim mislima, narodnim željama i nacionalnim osjećajima Preradovićeva pjesma »Bože živi« ušla u red onih pjesama i napjeva što ih je hrvatski narod u svakoj zgodi izvodio, pjevao i oduševljavao se pa je u svom vremenu postala ozbiljnim konkurentskim napjevom Mihanović-Runja-